

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Гуцалюк Ю.С.

викладач,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж
Київського національного
торговельно-економічного університету»*

РЕЛІГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ВЕКТОРІВ У ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

Релігія завжди відіграла певну роль у житті соціуму. Релігія є однією з найдревніших форм суспільної свідомості – однією з форм відображення світу, але відображення своєрідного. У суспільстві завжди тісно переплетені як моральні, етичні, і релігійні норми, котрі суспільство або визнає, чи зобов'язує їх дотримуватися, або не вважає досить авторитетним. Релігія – явище дуже складне і має соціальний характер, тобто воно виникло в суспільстві цілком закономірно й існує разом з ним; воно поєднує в собі елементи раціонального (наприклад, моральні настанови) та ірраціонального (наприклад, фантастичні образи надприродних істот – ангелів, чортів тощо).

Релігія, на відміну від таких конкретніших форм суспільної свідомості, як мораль, політика, право, претендує на всебічне відображення дійсності. Вона виступає і як світогляд, а саме – як система поглядів на світ і місце людей у ньому, на принципи їхньої повсякденної поведінки. Релігія як форма суспільної свідомості та світогляд є однією з найдавніших і найпоширеніших сфер духовної культури людства. Адже духовна сфера є надзвичайно важливою у розвитку та існуванню суспільства.

Актуальність даної теми полягає у тому, що сучасні реалії суспільства та обставини у котрих існує людина потребують не лише матеріальної складової, а й духовної. Релігія виникла в свідомості людей під впливом умов суспільного буття, труднощів пізнавального процесу, потреби виходу із, здавалося б, безвиході, а також емоційного відношення людини до дійсності. Сучасний світ є досить авторитетним та жорстоким, тому людині необхідно мати своєрідний духовний світ, де вона може отримати духовний спокій.

Дана тема має значний науковий інтерес, зокрема у працях таких науковців як Ж.-П. Віллем «Європа та релігії», А. Колодний «Академічне релігієзнавство», Р. М. Брауна «Правила діалога», розглядалися питання про роль релігії у суспільстві, її значення, перспективи розвитку.

У XX столітті в культурі відбулася зміна провідної парадигми, що знайшло своє відображення в релігії (наприклад, аджорнаменто в католицизмі, поширення екуменічного руху, поява нових релігій). Тут важливо відзначити, що релігія була і залишається значимим елементом культури, роль якого історично змінювалася. Однак при цьому слід враховувати те, що релігія, як репрезентант культури, відбиває лише деяку частину її смислового змісту [4, с. 62].

Духовному фактору належить тут багато в чому визначальна роль: суспільство повинне усвідомити свої пріоритети, досягти єдності в їхньому розумінні і спільній реалізації. Цей творчий процес суспільств, самосвідомості протікає в різних культурних формах, не в останню чергу – у релігійній [4, с. 87].

Релігійна свідомість включає два взаємопов'язаних і водночас відносно самостійних рівні: релігійні психологію та ідеологію. Релігійна психологія – це сукупність властивих масі віруючих уявлень, почуттів, настроїв, звичок, традицій, пов'язаних із певною системою релігійних ідей. Релігійна ідеологія – це більш чи менш струнка система ідей, розробкою та пропагандою яких займаються релігійні організації, професійні богослови та служителі культу. В історичному аспекті релігійні психологія та ідеологія стають сходянками розвитку релігії. Релігійна ідеологія в сучасних релігіях включає в себе теологію, або богослов'я, богословські концепції економіки, політики, права, мистецтва, релігійну філософію тощо. Найважливішою частиною релігійної ідеології є теологія. Вона формулює докази ідеї Бога, дає систематизований виклад релігійних поглядів на світ, людину в світі, на сенс її буття. А сучасне суспільство без ідеї та ідеології існувати не може, тому це є важливою віхою для розвитку соціуму.

Проблема співвідношення релігії і суспільства розкривається в масштабі суспільств, суспільної системи в цілому, при аналізі їхніх особливостей як складової цієї системи. Якщо визначити духовну культуру як смислову систему людської життєдіяльності, то релігію можна розглядати в ролі її різновиду, системи сакральних змістів.

Сучасні православні богослови, йдучи за П. Флоренським, визначають духовну культуру як неземне, надприродне явище, обмежують її лише

релігійними ідеями та морально-релігійними вимогами. При цьому не беруться до уваги матеріальна основа культури, її значення, нерозривна єдність матеріальної і духовної сторін культури [5, с. 252].

Сучасне західне суспільство, зокрема культура у своїй основі діалогічна, тому прийняття для України діалогу як цінності веде до інтеграції з західними системами цінностей, до зближення культур. Важливу роль відіграє екуменізм, що сприяє пошуку та формуванню як діалогу та к і методу співпраці. В силу історичних реалій Україна завжди була тією територією, де постійно тривав діалог у своїх міжетнічних і міжкультурних формах. Це надає підставу думати, що орієнтація України на діалогічну модель культури приведе до відновлення традицій.

Отже, у суспільстві та в культурі релігія відіграє певну роль, що сприяє консолідації та формуванню цінностей як духовних так і релігійних.

Релігія не повинна справляти вплив на суспільне життя, але може в повному обсязі відігравати свою роль як духовна, етична, культурна, і навіть у дуже широкому сенсі, політична сила, але лише за умов поваги до автономії індивідів та до демократичного плюралізму. Релігія є ваговим вектором у формуванні відносин як політичних, культурних, економічних та суспільних.

Список використаних джерел:

1. Бабій М. Діалог у контексті міжконфесійних відносин: сутність і проблеми. Київ : Гносиз, 2001. С. 47.
2. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки XXI-го століття. Київ : Дух і літера, 2006. 332 с.
3. Кисельов О.С. Інтегративний потенціал релігій у сучасному світі // Релігія і соціальні зміни в сучасному суспільстві. Матеріали міжнародної наукової конференції (м. Чернівці, 18–19 квітня 2005 р.). Чернівці : Рута. 2005. С. 43–46.
4. Колодний А. Академічне релігієзнавство. Київ : Світ Знань, 2000. 862 с.
5. Сарапін О. Релігійна діяльність: сутність та форми вияву. Київ : Світ знань, 2000. С. 250–265.